

Підгурська В. Ю., К. В. Сліпченко, А. П. Федоренко // Пріоритети розвитку початкової освіти в контексті становлення Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 березня 2021 року) / за заг. ред. Т.І. Шанскова – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2021. – С. 19 – 23.

К. В. Сліпченко,

студентка ННІ педагогіки;

А. П. Федоренко,

студентка ННІ педагогіки;

науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент

кафедри початкової освіти

та культури фахової мови **Підгурська В. Ю.**

(Житомирський державний університет

імені Івана Франка)

Індивідуальний підхід до навчання учнів початкових класів в умовах Нової української школи

У зв'язку із запровадженням концепції Нової української школи перед учителем постають нові важливі завдання. Які ж використовувати методи та підходи задля покращення якості знань учнів? Особливе значення має зміна освітнього середовища – це зміна ставлення до дитини, а саме: повага, увага до неї та прагнення з'ясувати оптимальний спосіб для її ефективного навчання. Саме такою є Нова українська школа [3].

В умовах класно-урочної системи навчання індивідуальний підхід передбачає логічне об'єднання фронтальних, групових та індивідуальних завдань для підвищення якості знань й розвитку кожного здобувача освіти. Учитель Нової української школи має реалізувати особистісно-орієнтовану модель освіти, яка повинна ґрунтуватися на принципі дитиноцентризму –

максимальне наближення навчання й виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів [4, с. 18].

Враховувати індивідуальні особливості учнів у процесі навчання – давня традиція. Про необхідність здійснення індивідуального підходу до дитини з метою загального розвитку наголошується в роботах зарубіжних та вітчизняних педагогів Я. Коменського, Й. Песталоцці, К. Ушинського, В. Шаталова, В. Сухомлинського та інших. А також у працях видатних психологів Л. Виготського, С. Рубінштейна, Г. Костюка, С. Максименка, які описували різні аспекти цієї проблеми в педагогічній та віковій психології. Усі вони зробили вагомий внесок у вивчення індивідуальних особливостей дитини і способів організації індивідуального підходу до кожного з них.

Індивідуальний підхід – це реалізація педагогічного процесу з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. У працях М. Ляховицького, С. Ніколаєва, В. Крутецького індивідуалізація навчання трактується як максимальне зближення процесу навчання до оптимальної моделі, за допомогою якої кожен учень працює у своєму власному темпі, манері, що відповідають загальній підготовці і враховують індивідуальні особливості учня [5, с. 120]. Суть цього підходу являє собою гнучке використання педагогом різних форм і методів виховного впливу з метою досягнення оптимальних результатів навчально-виховного процесу по відношенню до кожної дитини. Як зазначає Н. Молодчиненко, майбутній учитель має оволодіти таким рівнем розвитку професійних якостей, щоби зміг приймати учня як суб'єкта навчання й бачити перспективи його розвитку [2, с. 172].

Важливою умовою реалізації індивідуального підходу є врахування індивідуальної психологічної характеристики дитини, а саме: її темпераменту, відповідно до якого вчитель обирає форми роботи під час уроку.

Якщо дитина сангвінік, то вчитель, навчаючи її, має постійно створювати нові цікаві завдання, які будуть вимагати зосередження. Дитину необхідно повсякчас залучати до активної діяльності, яка передбачає

використання ігрової діяльності, інсценізації. Такого учня слід заохочувати допомагати іншим діткам у процесі навчання. Повторювати пройдений матеріал та проводити фронтальне опитування з такими учнями слід у швидкому темпі.

Холерик швидко засвоює нову інформацію. Такі діти можуть навчатися за допомогою проблемного викладу матеріалу. Як і сангвініки, швидко й легко включаються у фронтальне опитування. Холерик швидко знаходить велику кількість варіантів, які потрібні для вирішення певної задачі.

Флегматик добре сприймає як практичну, так і теоретичну частину виучуваного матеріалу. Таку дитину не варто переключати з одного виду роботи на інший. Швидко зрозуміти й запам'ятати навчальний матеріал флегматик не зможе: щоб його засвоїти, потрібно декілька раз повторити. Під час роботи з такою дитиною варто застосовувати наочні матеріали (картки, схеми, таблиці, плакати, портрети, відеофільми та ін.). Найкраще в роботі з флегматиками застосовувати форми самостійної роботи (завдання на картках).

Меланхолік найкраще засвоює матеріал, коли має чіткий алгоритм роботи. Під час відповіді потребує опорних схем. Найкращий варіант опитування – письмова форма, тому що при усній меланхолік не завжди встигає зосередитися. Неочікувані питання в меланхоліка викликають хвилювання й розгубленість. Такого учня потрібно постійно хвалити за будь-які успіхи: це заохочує його до навчання.

Індивідуальний підхід не можна віднести до методів чи організаційної форми навчання й виховання, тому що форми й методи можуть змінюватися в залежності від змін завдань і змісту навчально-педагогічної роботи, а облік індивідуальних особливостей школяра в педагогічному процесі присутній завжди. Правильно відносити індивідуальний підхід до принципів виховання й навчання.

Учитель, втілюючи цей принцип, передбачає часткову, тимчасову зміну найближчих завдань і враховує окремі сторони змісту навчально-

педагогічної роботи, постійно модифікує методи й організаційні форми з урахуванням особливостей кожного молодшого школяра для забезпечення всебічного, цілісного розвитку особистості.

Модернізація в галузі початкової освіти зобов'язує вчителя покласти початок застосуванню індивідуального підходу в повному обсязі, здійснювати дії, умови, які вплинуть на самореалізацію кожного учня.

Індивідуалізація навчання передбачає організацію навчальної діяльності відповідно до особливостей, можливостей, рівня розвитку учнів. При цьому надзвичайно важливо, щоб у них формувалася індивідуальний вид роботи, індивідуальні способи дій. У той же час ці прийоми повинні бути ідентичними за кінцевими результатами, засвоєними знаннями, уміннями й навичками.

Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити такі етапи індивідуалізації навчання у структурі уроку [1, с. 130]:

I. Виявлення слабких і сильних сторін учнів: спостереження за роботою учнів на попередніх уроках (аналіз письмових робіт, усних відповідей); бесіда з учнями на початку уроку; проведення невеличких фронтальних самостійних робіт на початку уроку.

II. Підготовка учнів до засвоєння нового навчального матеріалу: індивідуальні завдання окремим учням напередодні уроку; повторення потрібного до уроку матеріалу безпосередньо перед початком вивчення нової теми.

III. Індивідуальний підхід до учнів на етапі первинного сприйняття й осмислення знань: постановка питань окремим учням із метою перевірки розуміння викладеного вчителем матеріалу; підбір додаткових питань, завдань, наочних посібників; пристосування завдань до можливостей навчальної діяльності окремих учнів із подальшим ускладненням; підбір спеціальних завдань учням із високим рівнем знань, що вимагають більшої самостійності в роботі.

IV. Організація індивідуального підходу при первинному закріпленні й застосуванні знань на практиці: перевірка розуміння окремими учнями навчального матеріалу; підбір завдань за рівнем знань учнів; використання додаткових завдань, виконання яких допомагає впоратися з основним завданням.

V. Індивідуалізація домашніх завдань: підбір завдань, розрахованих на виконання завдань окремими учнями; підбір завдань, в яких враховується різний характер пам'яті, сприйняття, рівня успішності.

Здійснення індивідуального підходу передбачає співвідношення сильних і слабких сторін у підготовці учня. Учитель повинен бути зацікавленим в успіхах здобувача освіти, помічати будь-яке, навіть найменше покращення, радіти разом із ним. Індивідуальний підхід до молодших школярів із низьким рівнем знань вимагає від учителя терпіння, вміння розібратися в складних проявах поведінки. Ґрунтовно вивчивши індивідуальні особливості учнів із низьким рівнем навченості, вчитель повинен запобігати несприятливим умовам навчання дітей.

Важливим при використанні індивідуального підходу є контроль знань, умінь і навичок здобувачів освіти. Під час проведення контролю знань необхідно подбати про те, щоб учні з високим рівнем знань виконували складніші завдання, а учні з низьким рівнем знань отримували відповідну допомогу: це дозволить їм здобути необхідні вміння й навички.

Отже, реалізація індивідуального підходу в процесі навчання допомагає оптимізувати процес передавання й засвоєння знань, умінь, досвіду та допомагає розкрити потенціал кожного здобувача освіти. Учитель повинен пам'ятати, що кожен учень – це особистість, яка має свій темперамент, звички, здібності. Саме тому кожен педагог у навчальному процесі повинен використовувати індивідуальний підхід, що забезпечить ефективність засвоєння знань кожним учнем.

Список використаної літератури

1. Волобуєва І. В. Індивідуалізація навчання як психолого-педагогічна проблема сучасної вищої школи. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. 2013. Вип. 2. С. 227–231.
2. Молодчиненко Н. А. Засоби орієнтації навчального процесу на розвиток особистості у контексті гуманітарно-орієнтованої освіти. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. Вип. 3. С. 170–174.
3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
4. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2017. 206 с.
5. Письменна М. В. Індивідуальний підхід до навчання учнів розв'язувати розрахункові задачі з хімії. *Наукові записки*. Випуск 109. Серія : Педагогічні науки. Кіровоград : РВВ КПДУ ім. В. Винниченка, 2012. С. 117–123.